

Yenilik nerede?

İnsanlar vardır, dimağları cemiyetin girdabına çevrilmiş projektörlere benzer; bunlar daima önde giderler. İnsanlar vardır, dımağları tutuşup yanmak ve aydınlanmak için uzaktan bir ışığın göz kırpmasını bekler; bunlar öne atılmıya hazır kimselerdir. İnsanlar vardır, dimağları kör ve sağırdır, şelâlelerin mehip çağıltısını duymazlar ruhların parıltısına göz yummuşlardır, bunlar insanlığın arka safındadır ve istese ler de istemeseler de yeniliğin arkasından sürüklenmiye mahkûmdurlar.

San'at hayat gibidir.

▣

Ruhlarını yeni san' at cereyanlarının cezbesine kaptıranlar, zekâ ve hasasiyetlerinin üstüne taze bir sabah güneşi huzmelerile uzanan bu heyecan tufanından sarsılıp çarpıntı duyanlar vardır. Gündelik hayatın miskin alışkanlığını yırtan bu yeni sesleri yadırgayanlar bulunacaktır. Yeni san' at cereyanlarını doğrudan doğruya hoş bulmıyanlar ve ona tariz edenler görülecek.

İçimizde böyleleri varsa onları çağırıyoruz: Hayata bakmıya, hayatın kudretli sarsarı, müthiş sayhaları içinde doğum acılarile kıvranan insanlığı seyretmiye gelsinler; yeni bir medeniyet doğuyor.

▣

Cemiyetin bünyesinde esaslı bir tahavvül vardır. İnsanları idare eden fikirler ve kanunlar değişiyor. Büyük sanayiin teşekkül ve inkişafı umumî hayatın akışına başka bir mecra verdi. Büyük merkezlerde tekâsüf eden insan kalabalığı gitgide ve birbirlerine yaklaşa yaklaşa tek bir omuz hâline geldi. Şehirlerde nüfus çoğaldıkca şehir muhitlerinin tabiî menbaları bu kalabalığı beslemiye yetişemezdi, iktisadî zaruret bu yekpare omzun üstüne heybetli bir balyoz gibi çöktü, iniltiler ve ıztırap sesleri içinde bu tazyikın aksül' ameli ergeç kendisini gösterecekti; bu tezahur gecikmedi ve yirminci asrın meşimesinden dogmakta olan sabaha karşı gölgesi bütün yeryüzünü kaplıyan muazzam bir hayaletin, omzundaki balyozu yere çalarak, silkindiğini görüyoruz. Güneşin ilk ışıkları karşısında uyanan kollar geriniyor, kalkınıyor, dogruluyor. Vücudunun göz kamaştıran adelî güzelliğile bu atletik adam yeni bir insandır ve yeni insan yeni akideler getirdi.

▣

Artık ne dünya, ne ahiret, ne zorba ne softa tahakkümü kabul edemiyoruz. Geniş halk kitlesi kendikendisini idareye muktedirdir. İmparatorla beraber allahı da hal' ettik; kafamızın içi dışı hürdür.

Mabetlerimiz fabrikalardır, mihrabın yerine kitap abidesini koyduk; ciltleri içinde müsbet ve maddeci ilimlerin insanlığa engin tekâmül ufukları hazırladıkları kitaplar.

Tabiatı sevmiyoruz, şafakların gülpenbe rengini görmiye fabrikalarımızın bacalarından çıkan halka halka siyah dumanlar manidir. Güneşin batışını seyre gidemiyoruz, medeniyetlerin gurubunu görmüş gözlerimiz bu kabil hazlara kanıksamıştır. Kır manzaraları ve baharda kuş terennümü bize iptidaî ve gülünç geliyor. Şehirliyiz, betonarme duvarlar, çelik potrellerle yapılmış sade, zinetsiz, fakat rahat evlerde otururuz. İş saatlerimizde nabızlarımız çatlayıncıya kadar çalışır, işten çıkınca cemiyetin uğultulu sesini dinliyerek, bu uğultunun içine karışarak ve zehirlenerek eğleniriz. Sandal safasını kurunuvustaî buluyoruz, büyük dalgaların üstünden transatlantikle geçeriz; ata arabaya binemeyiz; yerde gökte kilometrolarca mesafeleri bir saatte yutan ekspreslerimiz vardır. Elektrik istikbale giden yolumuzu aydınlatıyor, makine itimadımız ve ümidimizdir.

▣

San'at eserleri hayat dediğimiz edebî sayruretin akislerini insanların âsâp ve ihtisasları üstüne birer heyecan kasırgası halinde boşaltacak olan elektrik dinamolarıdır; san'attaki yeniliği yadırgıyanlar hayattaki yeniliği görmiyenlerdir.

Refik Ahmet

---

uğramadı, koydukları parayı aldılar. (1897) Âlem matbaası namını kaldırdık. Diğer şerikimle yalnız kaldım, Aradan biraz sonra onunla dahi alâkayı kesip yalnız kalmıştım, (1906)

Matbuat hatırası arasına bu fıkrayı ilâve idişim hâlâ içinde çırpındığımız iktısadî bilgisizlik derdimize eski zamandan bir misal göstermek içindir, İktısadî derdimizin iki büyük menbaı vardır; birisi hazır yiyiciliğe alışkınlık, diğeri ihmal ve imhaldir. Herhangi ticarî ve sınaî işte bulunanlar ellerindeki sermayenin muhafazasına ve artırılmasına borçlu olduklarını düşünmezler; sermayeyi yenecek para sanırlar; ihmal ve imhâl yüzünden açılan iktısat yaralarının çabuk kangren olacagını hiç bilmezler. Bu iki dertten ne zaman kurtulursak o zaman iktısat ve hayat mücadelsinden yere serilmekten kendimizi kurtarmak mümkün olur.

167

Ahmet İhsan